

Gıybet ile Kul hakkı

Murat Türker: 1)O ortamda bulunmayan bir şahıs hakkında olumsuz konuşan kişi, “gıybet etme” ikazına mukabil: “Ben bunu onun yüzüne de söyledim/söylerim” diyor. Bu yaklaşım yaptığı konuşmayı meşru kılar mı? Yani yüze söylenilen bir şey arkadan da, aynıyla olmak kaydıyla, tekrar edilebilir mi?

2)Bir şahsı farazi olarak kötü bir amel işlerken tahayyül etmek kul hakkı vebalini kişiye yükler mi? Tahayyül eden kişiye kul hakkı geçer mi?(Bu tahayyül kişinin iradesi ile oluyor kabul edelim)

Ayet açıktır: “Ey îman edenler! Zannın çoğundan sakınınız. Zîra zannın bir kısmı günahdır. Bir birinizin günahını araştırmayınız. Bir kısmınız bir kısmınızı gıybet etmesin. Sizden biriniz ölü kardeşinizin etini yemekten hoşlanır mı? Ondan tiksiniyorsunuz! Allah’tan sakının. Şüphesiz Allah tevbeleri dâimâ kabul eden ve acıyandır.”¹

1-Bir şahıs yaptığı gıybeti meşru göstermek için, “Ben bunu onun yüzüne karşı da söylerim/söyledim” diyorsa, o halde orada, onun olmadığı yerde neden bahsediyor? Amacı boş yere dedikodu üretmekse, yüzüne karşı söylemiş olsun, olmasın, yaptığı iş, gıybettir. Gıybet zaten yüzüne karşı söylemekte değil; ardından konuşmakta söz konusudur. Ve gıybette esas olan, kendisinin bulunmadığı ortamlarda ayıplanmaktır. Müslüman, kendisinin bulunmadığı ortamlarda “yüzüne karşı söylerim” gerekçesiyle ayıplanmaya reva görülmemeli. (Öte yandan yüzüne karşı söylemenin de meşru olmayan patavatsız, yırtık ve kırıcı biçimleri vardır. Ki çoğu caiz olmaktan uzak biçimlerdir.)

2-Yukarıdaki ayete dikkat edelim. Ayet bizi su-i zan yürütmekten menediyor. Sizin verdiğiniz tanım, su-i zanna kapı açan bir tanımdır. Nitekim bir şahsı farazi olarak kötü bir amel işlerken tahayyül etmek su-i zan kastıyla yapılıyorsa, günahdır. Yok;

rast gele bir hayal ise, itibar etmemek ve bu şahıs hakkında kötü zanna kapılmamak şartıyla zararsızdır. Eğer yaptığı su-i zan ise kul hakkı söz konusu olur. Eğer yaptığı boş bir hayal ise ve kendisi de boş bir hayal olduğunu biliyorsa, bunda kul hakkı olmaz.

Dipnot:

1-Hucûrât Sûresi, 49/12